

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Gender, ailə və demografiya məsələlərinin işıqlandırılması

Gender bərabərliyi günümüzün ən aktual məsələlərin-dən biri kimi daimi müzakirə mövzusu olaraq qalmaqdır. Bütün sahələrdə, o cümlədən də elm sahəsində, akademik düşərgədə gender bərabərliyinin təmin olunub-olunmadığı, bu istiqamətdə qadınların payının nə qədər olduğu məsəlesi diqqətdədir. Dünya tədqiqatçıları məsələyə müəyyən istiqamətdən baxır. Bəzi tədqiqatlardan hiss olunur ki, bu sahədə sayca kişilər qadınlardan üstündür, bəzi tədqiqatlarda bərabərlik müşahidə olunur.

İnternet resurslarında yayılan tədqiqatlardan birində qeyd olunur ki, elm və gender bərabərliyi inkişaf məqsədlərinə çatmaq prosesinin ayrılmaz elementləridir.

Dünya üzrə tədqiqatçıların 33%-ni təşkil etməsinə baxmayaraq, elm akademiyası üzvlərinin yalnız 12%-ni qadınlar təşkil edir. Bu qeyri-bərabərlik qadınların elmi təşkilatlarda liderlik rollarına çıxışını mehdudlaşdırın köklü struktur və mədəni manələri vurgulayıv və bərabərlik, təmsilcilik və elm təşkilatlarında elmi istedaddan tam istifadə ilə bağlı tənqid narahatlıqlar yaradır.

Azərbaycana baxdıqda, bu sahədə hər hansı bir ciddi problemin müşahidə olunduğu-nu görmürük.

Məsələn, Azərbaycanda elmi işçilərin 59,2 faizini qadınlar təşkil edir. Son 10 ildə onlardan elmlər doktoru elmi dərəcəsi olanların sayı 1,6 dəfə, fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi olanların sayı isə 1,5 dəfə artdı. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvlərindən 7-si, müxbir üzvlərindən isə 9-u qadındır.

Məsəle ilə əlaqədar "Bakı-Xəbər"ə danişan Azərbaycan Genç Alim, Doktorant və Magistrler Cəmiyyətinin sədri, fəlsəfə doktoru İlqar Orucov bildirdi ki, ölkəmizdə gender balansı son illərdə qadınların lehine xeyli dəyişib. "Təbii ki, qadınların elmdə olmasına, elmi fealiyyətlə məşğul olmasına müsbət hal kimi dəyərləndirirəm. Çünkü Azərbaycanda zaman-zaman elm sahəsində çox dəyərli, görkəmli, öz sözünü demiş, kifayət qədər böyük elmi nailiyyətlər əldə

etmiş bizim xanım alimlərimiz olublar. Təbii ki, biz həmin xanım alimlərimizin olmasından qurur duyuruq. Hesab edirəm ki, bu, Azərbaycan cəmiyyətində, bütün sahələrdə olduğu kimi elm sahəsində də qadınların fealiyyəti üçün yaradılmış şəraitdə irəli gəlir. Onların öz potensiallarını məhz bu istiqamətdə də reallaşdırılmalarına imkan yaradılıb. Yeni qadınların yaratdığı güclü elmi məktəblər zaman-zaman olub və bu gün de Azərbaycan qadını bütün sahələrdə olduğu kimi elm sahəsində də öz sözünü deyir. Söhbətimizin əvvəlində qeyd etdiyim kimi, son illər elmdə balansın qadınların lehine dəyişməsi tendensiyası müşahidə olunur ki, bu, açığını deym, bir qədər narahatedicidir. Ona görə ki, bu balans qadınların lehine dəyişir, bu o deməkdir ki, bizim istedadlı oğlanlarımız elmə az maraq göstərirler. Əlbəttə, bunun səbəbləri var. Mən ayrı-ayrı vaxtlarda bununla bağlı fikirlərimi bildirmişəm. Oğlanların elmi fealiyyət istiqamətinə geniş maraq göstərməmələrinin səbəbləri bir sira amillərdən qaynaqlanır. Biz o səbəbləri aşar-dırıb üzə çıxarmalıyq, o səbəblərin üzərinə getmeliyik, o manələri aradan qaldırma-liyiq".

İ.Orucovun sözlərinə görə, bir neçə il əvvələ qədər, tutalı, magistratura pilləsinə təhsil almaq üçün müraciət edən oğlanlara o müddət ərzində hərbidən möhlət hüququ verilmirdi: "Yəni bakalavr diplomunu almış və magistr təhsili almaq iddiasında olanlar üçün hərbidən möhlət hüququ verilmirdi. Biz o zaman Səfərbərlər

Elmdə gender balansı idarə olunan prosesdir...

və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinə müraciət etdik. Bu problem artıq öz həllini tapıb, magistraturada oxuyan oğlanlara hərbidən möhlət hüququ verilir. Eyni zamanda magistraturanı bitirib doktoranturaya müraciət edən oğlanlara da həmin o möhlətin verilməsi məsəlesi var. Bütün bunnarla bağlı ayrı-ayrı vaxtlarda müraciətlər etmişəm.

Düşünürəm ki, bu möhlət hüququnun tanınması hem də təhsildə fasiləsizliyin təmin olunmasına xidmət edir. Eyni zamanda oğlanların elmə gəlməsinə müəyyən qədər imkanlar yarada bilər. Azərbaycanda oğlanların elmdən uzaq düşməsinin digər səbəbləri də var. Burada müəyyən prosedur qaydalarında yumşaldılmalıların edilməsi, hesab edirəm, yaxşı olar. Həmçinin onların fealiyyətinin stimullaşdırılması bir qədər də gücləndirmək lazımdır və sair. Ölkəmizdə elm və təhsilə münasibət məlumdur. Prezident İlham Əliyev tərəfindən her zaman elm və təhsil sahəsinə böyük önem verilir, dəstək göstərilir. Hesab edirəm ki, bu istiqamətdə kadr potensialını gücləndirmək üzrə fealiyyətlər bir qədər də gücləndirilməlidir. Bizim universitetlərin rəqabət qabiliyyətinin artırılması istiqamətində Dövlət Programı var. Həmin Dövlət Programı istiqamətində dünyanın müxtəlif universitetlərinə, elmi mərkəzlərinə doktorantura pilləsində təhsil almaları üçün gənclər göndərilir. Onların içində oğlanlar üstünlük təşkil edir. Eyni zamanda Xaricdə təhsil üzrə Dövlət Programında magistratura pilləsi də yer alıb. Keçən il cənab Prezidentin sərəncamı ilə o programda əlavə və dəyişiklik edildi, doktorantura pilləsində təhsil almaq arzusunda olan şəxslər də o programdan yararlana biləcəklər. Bunlar müsbət tendensiyalardır. Dövlətin elm və təhsilə, həmçinin gənc elmi kadrların hazırlığına verdiyi önəmin nəticəsidir.

Dövlətin bu yanaşmasını çox təqdir edirəm, çox dəstəkləyirəm. Düşünürəm ki, ölkəmizdən elm, təhsil tutumlu ölkə olması üçün nə lazımdırsa həmisini etməliyik. Bu, ölkənin ali siyasi rəhbərliyinin bu sahələrə münasibətinin göstəricisidir. Beləliklə, biz oğlanların da, qızların da elmə gəlməsini təşviq etmək məqsədilə çalışmalıyq. Bu istiqamətdə işlər

görülür. Nümunələrimiz kifayət qədər olsa da, amma bu nümunələri artırmaq, bu imkanları genişləndirmək ölkəmizin gələcək inkişafı üçün daha da faydalı olardı. Elmin inkişaf etdirilməsi istiqamətində

görülən işlərə elavə bir təkan vermiş olacaq"-deyə İ.Orucov qeyd etdi.

İradə SARIYEVA
Yazı Azərbaycan
Respublikasının Medianın
Inkişafı Agentliyinin maliyyə
dəstəyilə çap olunur.